

Yayın Adı Aydınlık Kitap Ek
Referans No 34600534
Renk Renkli

Yayın Tarihi 20.12.2013
Etki Tarafsız
STxCM 245,28

Küpür Sayfa 1
Tiraj 61321
Sayfa 6

6

DOĞAN UÇAR

"PİRİ REİS 1513 DÜNYA HARİTASI" VE "PİRİ REİS KİTABI-BAHRİYE" KİTAPLARI ÜSTÜNE

Toplumca Piri Reis'i anlama borcumuz

Unutulup giden bu ulusal yücelik vesikaları, bütün değerini ulu ATATÜRK'ün takdirinde buldu. Harita, aslından ayırt edilemeyecek bir sanat olgunluğu ile basıldı. 'Bahriye' kitabı da öyle

2013 ile beraber 1513 tarihli PİRİ Reis dünya haritası 500 yaşına bastı. Konu UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) kararıyla da desteklenerek özellikle ülkemizde çok sayıda ulusal ve uluslar arası sempozyumda ele alındı. **Boyut Yayın** Atlas Dergisi gibi bazı özel sektör kurumları da bu faaliyetler içinde kendi paylarına düşeni yapma gayreti içinde oldular. **Boyut Yayın** bu bağlamda "Güzel kitaplar bir tutkudur" anlayışı çerçevesinde "**Piri Reis 1513 Dünya Haritası**" ve "**Piri Reis Kitabı- Bahriye**" adlı iki lüks kitap yayınladı. Piri Reis'in ve bu arada bu iki kitabın tanıtım amaçlı "Piri Reis ve 1513 Dünya Haritası: 500 Yılın Gizemi" sloganı ile Tophane-i Amire'de uzun soluklu bir sergiye de ev sahipliği yapıldı. Öz olarak verilen tüm yurt genelindeki faaliyetler sayesinde Piri Reis haritası ve Piri Reis tekrar toplumun gündeminde hak ettiği yere kısmen oturtulmuş oldu.

Her iki kitapla ilgili bir değerlendirmeye geçmeden önce Piri Reis'in özellikle 1513 tarihli dünya haritasına ilişkin birkaç noktaya değinmek yararlı olacaktır.

Haritanın 1929'da Topkapı Sarayındaki eski eserlerin kataloglaştırılması sırasında keşfedilmesinden sonra bu haritanın varlığına en yoğun ilgiyi batılı bilim adamları gösterdiler. Gecikmeden yaptıkları yayınlarla haritayı dünyaya tanıtmaya başladılar. Türkiye'de ise ilk kez Mustafa Kemal'in ilgisi ve talimatıyla Piri Reis'in Kitabı- Bahriye'si 1935'de Türk Tarih Kurumunca faksimile baskı olarak yayınlandı. Baskı önsözünde o zamanki kitabın amacı:

"Şimdiye kadar ihmal ve bilinmezlik, tanınmazlık tozları içerisinde unutulup giden bu ulusal yücelik vesikaları, bütün değerini ulu (ATATÜRK)'ün takdirinde buldu. Harita, aslından ayırt edilemeyecek bir sanat olgunluğu ile basıldı. (Bahriye) kitabı da Türk coğrafya mü-

tehasisının bir muhteri olduğunu buradaki vazifemiz okuyucularla Piri Reis'i tanıtmak ve eserleri üzerinde hafif bir tetkik ışığı atmaktan ibarettir." biçiminde ifadesini bulmuştur.

Burada Piri Reis bir kâşif ve coğrafyacı olarak sıfatlandırılmaktadır. Bunun yanı sıra Piri Reis ve haritası ile tartışma konusu olan başka noktalar da vardır.

- Piri Reis haritasını, kıta sınırları ve adaların vb. objelerin konumları ile nasıl bu kadar doğru oluşturabilmiştir?
- Haritasının geometrik çatısını oluşturan hangi matematiksel modeli kullanmıştır?
- Haritada yer alan isimler nasıl bu kadar zamanın isimleri ile uyumlu olabilmıştır?
- Güney Amerika'nın devamı olarak gözükten Antarktika'nın kuzeybatı kıyıları nasıl bu kadar gerçeğine yakın çizilebilmiştir?
- "Piri Reis haritasını çizerken temel olarak Kristof Kolomb'un haritasından yararlandığını belirtmektedir. Böyle bir harita batıda hiçbir müze ya da araştırma kurumunda bulunmadı-

ğına göre buna inanmak batılı bilim insanlarının ve batı kültürü anlayışının temelsiz bir iddiası olarak kalmalıdır" tezi ne kadar gerçekçidir? Amerika'yı 1492 Kristof Kolomb'dan daha önce 1421 yılında, kimilerine göre Çinliler ya da kimilerine göre Türkler mi keşfetmiştir?

İrlandalı yazar ve şair Oscar Wilde "İnsanın bulunmak istediği o tek yeri göstermemiş olduğundan ütopyası olmayan bir dünya haritası göz atmaya bile değmez bir eserdir. Gelişme ütopyalarının gerçekleşmiş halidir" demektedir.

Bu söz şüphesiz başka bağlamda da incelenebilir. Fakat olayı Piri Reis dünya haritası özelinde basitleştirdiğimizde politikacı, basını, dolayısıyla konuya ilgi duyan sıradan üyesi ile toplum, Piri Reis haritasında değişik bakımlardan sanki ütopya aramaktadır. Sonuçta hangi gelişmeye katkı yapacağı bilinmeden, coğrafyacı, kartografi, tarihçi, kısacası tüm akademik çevre üyeleri tarafından da bu gayretlerle güçlü destek verilmektedir.

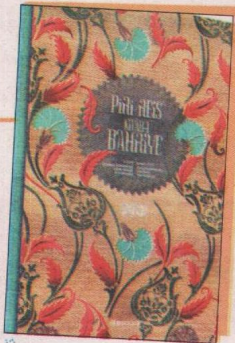
Eratosthenes ve Ptolemy çalışmaları hariç XVI. Yüzyıla kadar olan tarih haritalarda bilimsel bir temel olduğunu söylemek kolay değildir. Bugün bu haritaların çok konuşuluyor olmasının altında toplumdan gelen büyük spekülasyon istekleri karşılama çabası yattığı kesin gibidir. Bugün parlak güzel baskılı dergilerin ya da televizyonların uçan dairelerden bahsetmesi, bunlara ilişkin fotoğraflar, videolar göstermesi, ya da Mısır piramitlerini dünya dışı medeniyetlerin yaptığını ilişkin tezlerin ileri sürülmesi de benzer toplumsal isteklere dayanmaktadır.

Piri Reis 1513 tarihli dünya haritasında sistematik bir projeksiyon kullanılmadığı kesindir. Coğrafi objelerin biçimi ve birbirlerine göre olan komşuluk konumları her harita yapımcısının normal kaygısı olarak bu haritada da korunmaya çalışılmıştır. Bu da haritayı meridyen boyları koruyan projeksiyona ancak yaklaştılabilmektedir. Bu nedenle Piri Reis Dünya haritasını, bugün karşılığı olabilecek, akademik dünyanın anladığı anlamda matematiksel bir sisteme dönüştürmek mümkün değildir. Şüphesiz değişik seviyeden matematiksel dönüşümler kullanarak bir haritayı başka bir sisteme aktarabilirsiniz. Ama bütün bunların akıl karıştırmaktan ve özel hevesleri tatmin etmekten öteye geçemeyeceği ve haritaya ilişkin bilimsel temeli olan bir şeyler kanıtlamaya çalışması engel olmanın da şüphesiz aracı yoktur ve bu aracı aramak da zaten anlamlı değildir.

Konuya ilişkin akademik (teknik, tarihî) çalışmalar yerine oradan buradan aşırma temelsiz savlarla hamasi biçimde geçmişle övünme ve haritanın keşfedilmesi hikâyesine ve onun onurunu yine temeli olmadan sahiplerine ça-

Piri Reis Kitabı- Bahriye

Piri Reis, **Boyut Yayın** Grubu, 368 s.

PİRİ REİS 1513 Dünya Haritası

A. M. Celal Şengör, Cevat Ülkekel, Doğan Uçar, Gregory C. McIntosh, Günsel Renda, Mustafa Kaçar, Svat Soucek
Boyut Yayın Grubu
 264 s.

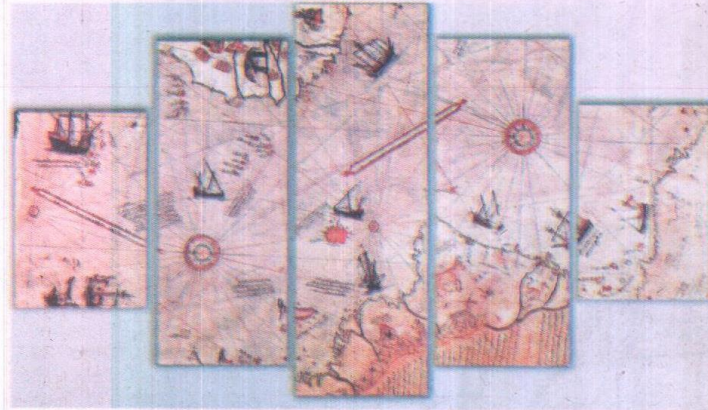

Yayın Adı Aydınlık Kitap Ek
Referans No 34600534
Renk Renkli

Yayın Tarihi 20.12.2013
Etki Tarafsız
STxCM 104,72

Küpür Sayfa 2
Tiraj 61321
Sayfa 7

bası yerine yapmamız gerekenler objektif temelde şüphesiz vardır.

- Denizlerde hâkimiyetin ne anlama geldiğinin bilincinde olarak harita çizmek için doküman peşinde koşup bu işi üst seviyede başardığı için (bu bağlamda örneğin haritayı çizmek için deri dâhil, mürekkep (hem de gerekli olan tüm renklerde) kalem, vb. gereç temin edilmiş olmasının bile ne büyük başarı olduğunu düşünmek yeterlidir).

- Biriktirdiği dokümanları en uygun biçimde ustaca (kendi ifadesiyle ermiş-çesine) kullanıp Dünya haritasını çizdiği ve Kitab-ı Bahriye'yi yazdığı için,

- Haritasını çizerken temel olarak Kristof Kolomb'un haritasından yararlandığını kendisine mal etmeden açık yüreklilikle belirttiği (bugünkü anlamında atıf yaptığı) için onunla ve eserleriyle sorgusuz-sualsiz övünelim. Bununla beraber böyle bir değer

- Yaptığı işin anlamını zamanında anlayabilecek seviyede olmadığımızdan,

- Bu yetersizliğimizin sonucu olarak onu kolayca idam edebildiğimizden,

- Değerini ölümünden yaklaşık 379 sene sonra ve hem de ancak yabancı bilim insanlarının katkısıyla keşfedebildiğimizden dolayı da hisseler çıkarma becerisini mutlaka gösterelim.

Örneğin bu bağlamda yapmamız gereken, çalıp çırpmadan onu kamuya mal eden insanlar, o zamanki Topkapı Sarayı Müdürü Halil Ethem Eldem'e, Alman Şarkiyat Uzmanı Paul Ernst Kahle'ye ve Kutsal Kitap Uzmanı Adolf Deissmann'a içten teşekkür etmek değil midir?

Bu açıklayıcı değerlendirmeden sonra artık **Kitaplara** tekrar dönüş yapılabilir.

"**Piri Reis 1513 Dünya Haritası**" kitabının yeri şüphesiz daha farklıdır. **Boyut Yayincılık Piri Reis 1513 Dünya Haritası** kitabı ile konuya ilişkin uzun senelere dayanan objektif derinlemesine akademik araştırmalar yapmış, Celal Şengör, Doğan Uçar, Mustafa Kaçar, Günsel Renda, Cevat Ülkekel, Svat Soucek ve Gregory McIntosh makaleleri ile tartışmalı konuların netlik kazanmasına katkı vermeyi amaçlamış gözükmektedir. Bunu da önemli derecede başardığı kesindir. Değişik genişlik ve derinlikte farklı konuları değerlendiren bu makaleler, görseltiği değişik haritalar, ilgili resim ve dokularla hoş tasarımılanmış kitaba belli bir sistematik içinde yerleştirilmişlerdir. Bu

akademik değerlendirmeler kitabın görsel zenginliğine başka bir lezzet katmaktadır.

Kitapla beraber yine 30,5x48,5cm **boyutlarında** nitelikli kâğıt malzeme üzerine basılmış 1513 tarihli Piri Reis dünya haritası verilmektedir.

Her iki **kitap** da, optik olarak **Boyut**'un anlayışından hiç ödün vermeden ve hatta üzerine ekleyerek her biri için ayrı Osmanlı dokusunda desenli nadide ciltlenmiş eser özelliklerine sahiptir. **Kitapların boyutları** 30,5x48,5 cm dir ve yine sahibi adına sertifikalı olarak, her **kitap** için özen gösterilerek özel tasarımılanmış dayanıklı koruma karton kutular içinde sevenlerine sunulmaktadır. Bu **boyuttaki** bir kitabın roman gibi bir okuma kitabı olamayacağı açıktır.

Kitaplar Piri Reis'in eserlerinin tarihi ve kültürel anlamına yakışır özel kâğıtlara basılmıştır. Bu niteliğe ulaşmak üzere orijinal **kitaptan** elde edilen görüntülerin üzerinde nakkaş titizliği ile ciddi çalışıldığı anlaşılmaktadır. Aksi takdirde orijinal kitabın el emeği ile yapıldığı ilk halindeki gerçekliği yakalamak mümkün olamazdı. "**Piri Reis Kitabı**" Bahriye'nin tercümelerinde Tülay Duran yönetiminde Türk Tarih Araştırmaları Vakfı'nın 1988'de yaptığı çalışmalar temel alınmıştır. Bu anlamda tercümelerde duruluk ve anlaşılabilirlik üst seviyededir.

Her iki kitabın ayrı tasarımlarının her bir ögesi için bir titizlik gösterdiği bellidir. Sonuç mükemmele yakındır. Bu özellikleriyle **Kitaplar** şehir, üniversite, halk ve hatta lise kütüphanelerinde yerini mutlak alması gereken niteliklerdedir. Bu tür **Kitaplara** yakından uzaktan ilgi duyanlara da sahip olmaları kesinlikle önerilir. 500 yıl önceden gelen ve örneğine çok az rastlanan nadide eserler olarak değerlerini günden güne katlayacaklarına şüphe yoktur.

Kitaplardan bağımsız olarak özel aşıp ayak ve bu ayağa takılabilen şeffaf korumalı olarak 30x42,5cm **boyutlarında** aslına benzer biçimde deri üzerine basılmış **Piri Reis 1513** tarihli dünya haritası da **Boyut Yayincılıktan** temin edilebilmektedir.

Piri Reis ve eserlerine ilişkin Türkiye'de bu seviyede kaliteli basılmamış iki kitabı sunan **Boyut Yayincılığı** en azından "Piri Reis'in toplumca daha kolay anlaşılmasına yardımcı olabilmek" hedefinin gerçekleşmesi hoş olmaz mıydı?